ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Національної комісії
зі стандартів державної мови
01 липня 2021 року № 35

ПРОГРАМА
іспиту на рівень володіння державною мовою особами, які мають намір набути громадянство України

Вступ

Іспит на рівень володіння державною мовою особами, які мають намір набути громадянство України, визначає обсяг знань з української мови та перевіряє комунікативну компетентність, словниковий запас і вправність у застосуванні граматичних структур, що відповідає середньому рівню першого ступеня (B1), визначеному Національною комісією зі стандартів державної мови як необхідний для набуття громадянства відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» з урахуванням рекомендацій Ради Європи з мовної освіти.

Програма іспиту засвідчує перехід від вивчення української мови до використання її як засобу здобуття і повідомлення необхідної інформації та обміну нею. Під час іспиту особи, які мають намір набути громадянство України, повинні продемонструвати достатній рівень сформованості комунікативної компетентності, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою у всіх видах мовленнєвої діяльності під час спілкування в різних комунікативних ситуаціях. Комунікативна компетентність охоплює мовну, мовленнєву й соціокультурну компетентності.

Мовна компетентність передбачає знанняння фонетичних, орфоепічних, лексичних, орфографічних, граматичних та стилістичних норм сучасної української мови.

Мовленнєва компетентність охоплює вміння сприймати та відтворювати інформацію.

Соціокультурна компетентність передбачає знання з українознавства, культурології, фонові знання, а також уміння використовувати ці знання в різних мовних ситуаціях у процесі спілкування з представниками інших культур.

I. Вимоги до вмінь та навичок

Комунікативна компетентність засвідчує здатність осіб, які мають намір набути громадянство України, застосовувати українську мову в усіх видах мовленнєвої діяльності (читанні, слуханні, письмі, говорінні) та реалізовувати комунікативні наміри через сприймання, продукцію,

інтеракцію або медіацію (зокрема усну або письмову). Кожен із видів мовленнєвої діяльності може бути пов'язаний із текстами або в усній, або в письмовій, або в обох формах.

Складниками комунікативної діяльності є рецептивні та продуктивні вміння.

До рецептивних умінь належать читання та слухання, а до продуктивних – письмо та говоріння.

Читання

Іспит на рівень володіння державною мовою особами, які мають намір набути громадянство України, передбачає оцінювання сформованості вмінь ознайомлювального читання, уміння повно, точно та глибоко розуміти основну інформацію тексту, визначати тему тексту, порядок викладу інформації в тексті, інтерпретувати висновки й оцінки автора, робити висновки та вміти висловлювати власне ставлення до прочитаної інформації.

Типи текстів:

- вивіски в громадських місцях;
- написи й оголошення;
- короткі оригінальні тексти й оголошення, пов'язані із приватною, публічною, професійною та освітньою сферами життя;
- короткі газетні та журнальні статті з описом подій, інтерв'ю в пресі;
- рекламні тексти;
- меню й рецепти;
- розклад руху транспорту;
- інструкції до побутових приладів;
- формуляр із особистими даними, наприклад, для запису в бібліотеку, для членства в клубі / секції;
- довідка;
- листівки, короткі приватні листи;
- електронні листи, короткі повідомлення;
- брошури, проспекти, плакати.

Слухання

Іспит на рівень володіння державною мовою особами, які мають намір набути громадянство України, передбачає оцінювання вміння сприймати монологічне та діалогічне мовлення, уміння повно та точно визначати тему аудитивного висловлювання, розуміти основну думку автора, головну інформацію та розташування смислових частин.

Час звучання запропонованих автентичних фрагментів – до 2 хвилин.

Обсяг тексту – до 400 слів.

Кількість нових слів – до 3 %.

Темп мовлення – 120 слів на хвилину.

Особа, яка має намір набути громадянство України, повинна продемонструвати розуміння основного змісту прослуханих текстів (оголошень, радіопередач, інтерв'ю на актуальні теми або на теми особистих чи професійних інтересів тощо), уміти вибрати потрібну інформацію з почутого, використовуючи стратегії лінгвістичної та контекстуальної здогадки, спираючись на сюжетну лінію чи наочність.

Письмо

Писемне мовлення визначає рівень сформованості репродуктивно-продуктивних умінь на підставі інформації з прочитаного чи почутого тексту, умінь записувати короткий зміст прочитаного чи почутого тексту або вибіркову інформацію, умінь фіксувати отриману інформацію в письмовій формі відповідно до правописних норм.

Оцінюється вміння писати особисті листи, повідомлення, використовуючи формули мовленнєвого етикету, розповідати про окремі факти та події свого життя, висловлювати власні міркування та почуття, описувати плани на майбутнє.

Завдання для писемного мовлення сформульовані у вигляді мовленнєвих ситуацій, у змісті яких чітко визначена мета й об'єкт спілкування.

Обсяг письмового висловлення – не менше 100 слів. Написані тексти мають бути оформлені відповідно до норм сучасної української мови.

Говоріння

Іспит на рівень володіння державною мовою особами, які мають намір набути громадянство України, передбачає створення власного висловлення в усній формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації. Під час іспиту оцінюють зміст і комунікативну наповненість, ефективність і повноту розкриття ситуації, адекватність наданої інформації, правильність уживання лексичних одиниць і граматичних конструкцій, доречність і точність використання їх в усному мовленні.

Особи, які мають намір набути громадянство України, повинні розповідати про окремі факти та події свого життя, описувати плани на майбутнє, висловлювати власні міркування та почуття, особисте ставлення до фактів чи подій, формулювати критичну оцінку фактів, включати до свого мовлення елементи аргументації.

ІІ. Зміст мовного матеріалу

1. Граматичний мінімум з української мови (не є об'єктом контролю)

1. 1. Фонетика. Графіка. Поняття складу. Наголос і ритміка слова. Інтонація. Алфавіт. Співвідношення вимови й письма.

1. 2. Словотвір.

Склад слова. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Основа слова.

Словотвір частин мови (іменників, прикметників, дієслів).

1. 3. Морфологія.

2. Самостійні частини мови

Іменник. Загальне значення іменника. Семантико-граматичні категорії іменника. Власні й загальні назви. Конкретні й абстрактні значення іменників. Категорія істот і неістот.

Граматичні категорії іменника. Категорія роду. Категорія числа. Категорія відмінка. Категорія збірності й одиничності. Основні значення відмінків. Відмінювання іменників (однина, множина; тверда, м'яка, мішана групи). Деякі незмінювані іменники.

Прикметник. Значення прикметника. Якісні прикметники. Відносні прикметники. Присвійні прикметники. Тверда і м'яка група прикметників. Відмінювання прикметників (тверда і м'яка групи). Ступені порівняння прикметників. Синтаксичний зв'язок прикметника з іменником.

Числівник. Значення числівника. Розряди числівників за значенням і граматичними ознаками. Кількісні та порядкові числівники. Групи числівників за будовою. Прості, складні, складені числівники. Неозначено-кількісні числівники. Відмінювання числівників.

Займенник. Значення займенників. Співвідношення займенників з іншими частинами мови. Особові займенники. Особово-вказівні займенники. Зворотний займенник «себе». Присвійні займенники. Вказівні займенники. Означальні займенники. Питально-відносні займенники. Заперечні займенники. Відмінювання займенників.

Дієслово. Значення дієслова. Два варіанти дієслівних форм: основа інфінітива й основа теперішнього часу. Дві дієвідміни дієслова. Категорія виду. Категорія перехідності (неперехідності). Категорія особи. Модальні значення необхідності безособових дієслів «не було», «нема». Категорія часу. Вживання часових форм. Категорія способу. Категорія дієслівного стану. Безособові дієслова. Дієслівне керування. Дієслова руху.

Дієприкметник. Активні дієприкметники теперішнього часу. Активні дієприкметники минулого часу. Пасивні дієприкметники. Предикативні форми на -но, -то.

Дієприслівник. Дієприслівники недоконаного виду теперішнього часу. Дієприслівники минулого часу. Дієприслівники на -ся (-сь).

Прислівник. Значення прислівника, його граматичні ознаки. Якісно-означальні прислівники. Прислівники способу та міри й ступеня дії. Кількісно-означальні прислівники. Обставинні прислівники часу. Безособово-предикативні прислівники, що виражають стан природи. Функції прислівників у реченні.

3. Службові частини мови

Прийменник. Вживання прийменників із відмінковими формами іменників. Значення прийменників у прийменниково-відмінкових конструкціях.

Сполучник і сполучні слова. Значення і вживання сполучників та сполучних слів.

Частка. Значення і вживання часток.

Вигук. Вигуки, що виражають етикет-вітання, подяку, побажання, вибачення тощо.

4. Синтаксис.

Словосполучення і речення як одиниці синтаксису.

Вираження суб'єктно-предикативних відношень.

Просте речення (розповідне речення, питальне речення, спонукальне речення.

Просте ускладнене речення.

Складне речення.

Лексичний мінімум з української мови

Лексичний мінімум повинен становити не менше, ніж 2500 слів і словосполучень. Активний лексичний мінімум повинен становити не менше, ніж 1200 слів і словосполучень.

Перелік комунікативних ситуацій

Ситуації спілкування, у яких особа, яка має намір набути громадянство України, повинна вміти застосовувати знання з лексики, граматики, соціокультурної сфери, згруповано в межах різних комунікативних тем, а саме:

- персональна ідентифікація;
- житло та домівка (будинок, кімната);
- вулиця, транспорт;
- друг / подруга, товариші, колега;
- мій робочий / вихідний день;
- моя сім'я, родинні стосунки, сімейні свята;
- вільний час, захоплення, відпочинок;
- подорожі;
- магазин, кіоск, ринок;
- банк, пункт обміну валюти;
- ресторан, кафе, вулична їжа;
- характер;
- зовнішній вигляд;
- здоров'я та догляд за тілом;
- освіта;
- Україна, Київ (або інше місто);
- країна походження, рідне місто / село.

ІІІ. Структура іспиту

Іспит на рівень володіння державною мовою особами, які мають намір набути громадянство України, передбачає два субтести для комплексного оцінювання рівня сформованості комунікативної компетентності:

- письмового субтесту на текстовому матеріалі соціально-культурного, ділового та побутового змісту (види мовленнєвої діяльності – читання, письмо, слухання);
- усного субтесту, що враховує потреби повсякденної комунікації (вид мовленнєвої діяльності – говоріння).